

передбачених п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України. На наш погляд, така наявна не точність спричинена логічною помилкою при написанні тексту закону, що викликає низку питань при практичній реалізації вказаних положень КПК.

У зв'язку з чим, вбачається доречним ч. 7 ст. 295-1 КПК доповнити наступним реченням: «Строк на вчинення прокурором дій, вказаних у цій частині, не включаються у строк, передбачений статтею 219 цього Кодексу».

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-17 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 22.03.2018).

2. Справа «Іззетов проти України» : рішення Європейського суду з прав людини від 15.09.2011 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_870 (дата звернення: 22.03.2018).

Одержано 16.04.2018

УДК 349.6

Леонід Олександрович Ємець,

кандидат юридичних наук, доцент, народний депутат України

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ЯК РІЗНОВИДУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Забезпечення екологічної безпеки України, окрім здійснення уповноваженими суб'єктами організаційних та нормативних заходів щодо врегулювання відповідних суспільних відносин, вимагає також побудови дієвої системи протидії протиправним діям в сфері охорони навколишнього природного середовища та користування природними ресурсами.

За офіційними даними статистики кількість вчинених адміністративних правопорушень в галузі охорони природного середовища залишається доволі високою: у 2013 році їх нараховувалося 153888, у 2014 – 87533, у 2015 – 67054, у 2016 – 61190. Зазначені дані вимагають проведення наукових досліджень щодо виявлення причин та умов таких правопорушень, особливостей їх

складу, організаційних та правових проблем притягнення до адміністративної відповідальності. В той же час опрацювання вимагає й питання ознак та особливостей адміністративних правопорушень в сфері екологічної безпеки, адже до цього часу у науковій літературі не склалося оптимальної точки зору на зміст цих адміністративних деліктів та їх місце в загальній системі правопорушень в сфері навколишнього природного середовища. Зважаючи на вищевикладене обрана тема наукового дослідження набуває відповідної актуальності та доцільності.

Екологічним правопорушенням є суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння, вчинене деліктоздатним суб'єктом, яке посягає на екологічні права і свободи громадян, суспільні відносини в галузі охорони навколишнього природного середовища, природокористування, відтворення природних ресурсів, екологічної безпеки, порядку управління в екологічній сфері за яке законодавством України встановлено юридичну відповідальність.

Основні ознаки екологічного правопорушення зберігаються відносно загального його визначення: суспільна небезпечність (шкідливість), винність, караність, протиправність. Натомість підставою його виділення, як окремого виду, є об'єкт його посягання. Як слідує із наведених визначень до них, зокрема відносяться: права і законні інтереси суб'єктів екологічного права; встановлений порядок використання та відтворення природних ресурсів; порядок охорони навколишнього природного середовища; вимоги екологічної безпеки; порядок управління в сфері екології.

Вважаємо, що наведений перелік ознак є певною мірою штучним, оскільки за аналогією можливо виділяти схожі ознаки й інших адміністративних правопорушень, наприклад, транспортна спрямованість, фінансова шкідливість, торгівельна протиправність. Основним, як вважається, критерієм розмежування правопорушень є їх «об'єктний склад», згідно з яким вони розрізняються за саме об'єктом протиправного посягання (ця класифікація пропонується кодексами про юридичну відповідальність), а додатковим виступає протиправність, що дає змогу класифікувати діяння як злочин, дисциплінарне або адміністративне правопорушення.

Суспільні відносини в сфері екологічної безпеки зазначаються як окремий об'єкт посягання, а значить є підстави для

виділення правопорушень в сфері екологічної безпеки (проступків та злочинів), як їх окремого виду.

Підтверджує цей висновок й ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», яка зазначає, що відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища несуть особи, винні, зокрема у: 1) порушенні прав громадян на екологічно безпечне навколишнє природне середовище; 2) порушенні норм екологічної безпеки; порушенні вимог законодавства про оцінку впливу на довкілля, у тому числі поданні завідомо неправдивого звіту з оцінки впливу на довкілля чи висновку з оцінки впливу на довкілля; 3) неврахуванні у встановленому порядку результатів оцінки впливу на довкілля та невиконанні екологічних умов, визначених у висновку з оцінки впливу на довкілля; 4) порушенні екологічних вимог при проектуванні, розміщенні, будівництві, реконструкції, введенні в дію, експлуатації та ліквідації підприємств, споруд, пересувних засобів та інших об'єктів; 5) допущенні наднормативних, аварійних і залпових викидів і скидів забруднюючих речовин та інших шкідливих впливів на навколишнє природне середовище; перевищенні лімітів та порушенні інших вимог використання природних ресурсів; 6) самовільному спеціальному використанні природних ресурсів; 7) нежитті заходів щодо попередження та ліквідації екологічних наслідків аварій та іншого шкідливого впливу на навколишнє природне середовище; 8) порушенні природоохоронних вимог при зберіганні, транспортуванні, використанні, знешкодженні та захороненні хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних радіоактивних речовин та відходів; 9) невиконанні вимог охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду та інших територій, що підлягають особливій охороні, видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України; 10) порушенні природоохоронних вимог під час провадження діяльності, пов'язаної з поводженням з генетично модифікованими організмами.

У свою чергу питання екологічної безпеки врегульовані розділом 11 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», відповідно до якого екологічна безпека є такий стан навколишнього природного середовища, при якому

забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

До сфери екологічної безпеки законом віднесено: 1) екологічні вимоги до розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів; 2) вимоги застосування засобів захисту рослин, мінеральних добрив, нафти і нафтопродуктів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів; 3) вимоги до виробництва, зберігання, транспортування, використання, знищення, знешкодження і захоронення мікроорганізмів, інших біологічно активних речовин; 4) додержання встановлених рівнів акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого фізичного впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини; 4) здійснення операцій у сфері поводження з відходами; 5) зниження токсичності та знешкодження шкідливих речовин, що містяться у відпрацьованих газах та скидах транспортних засобів; 6) розміщення, проектування, будівництво, реконструкція, введення в дію та експлуатація військових та оборонних об'єктів; 7) охорона навколишнього природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки при проведенні фундаментальних та прикладних наукових, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт; 8) планування, розміщення, забудова і розвиток населених пунктів з урахуванням екологічної ємкості територій, додержанням вимог охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

Вищевикладене дає нам змогу констатувати розбіжність норм статті 68 та розділу 11 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища». Ст. 68, наприклад, розділяє порушення норм екологічної безпеки та допущення наднормативних, скидів забруднюючих речовин та інших шкідливих впливів на навколишнє природне середовище. В той же час здійснення таких шкідливих викидів, відповідно до розділу 11 закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» і є порушенням вимог екологічної безпеки. Отже, зазначені статті потребують певного узгодження в частині визначення змісту юридичної відповідальності за порушення вимог екологічної безпеки.

Враховуючи вищевикладене сформулюємо тезу, що адміністративні правопорушення в сфері екологічної безпеки України є різновидом екологічних правопорушень та мають два об'єкта посягання: навколишнє природне середовище (основний) та життя і здоров'я людини (додатковий), оскільки поняття екологічна безпека, автори пов'язують із таким впливом на навколишнє природне середовище, що має наслідком погіршення загального стану екологічної обстановки в державі та загрожує, або створює загрозу для життя і здоров'я людей. Для цих правопорушень характерні усі ознаки, що зазначаються в науковій літературі щодо протиправних діянь, з урахуванням специфіки об'єкту правопорушення – суспільних відносин в сфері екологічної безпеки.

На підставі проведеного дослідження зробимо наступні **висновки та узагальнення**:

1. Адміністративні правопорушення у сфері екологічної безпеки є різновидом екологічних правопорушень і яким властиві усі ознаки останніх. Відмежування цих правопорушень від інших різновидів екологічних проступків здійснюється в залежності від об'єкту посягання. Відносини екологічної безпеки виділяються багатьма вченими, як окремий об'єкт посягання протиправного діяння (злочину, адміністративного чи дисциплінарного правопорушення) в галузі охорони навколишнього природного середовища.

2. Адміністративним правопорушенням в сфері екологічної безпеки можна визнати суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння (дію, чи бездіяльність), що посягає суспільні відносини в галузі охорони навколишнього природного середовища, або його окремих компонентів, що загрожує або створює загрози погіршення екологічної ситуації, виникнення небезпеки для природних систем, життя і здоров'я людей, вчиняється деліктоздатним суб'єктом і за яку чинним законодавством України встановлено адміністративну відповідальність.

3. Адміністративне правопорушення в сфері екологічної безпеки, має наступні ознаки:

1) суспільна небезпечність, тобто посягання, або створення загрози такого посягання на суспільні відносини в галузі охорони навколишнього природного середовища та життя і здоров'я людей;

2) протиправність. Це діяння (дія або бездіяльність), що закріплено чинним законодавством України як адміністративне правопорушення;

3) винність. Це діяння визнається адміністративним правопорушенням лише тоді, коли має місце вина у формі умислу чи необережності, зміст яких описаний у ст. 10 та 11 Кодексу України про адміністративні правопорушення;

4) караність. За вчинення таких адміністративних правопорушень законодавством передбачено адміністративну відповідальність, що полягає у накладенні на деліктоздатного суб'єкта негативних обмежень морального, матеріального, особистісного характеру у формі адміністративних стягнень.

4. Склад адміністративних правопорушень в сфері екологічної безпеки представляє собою сукупність об'єктивних та суб'єктивних ознак за наявності яких діяння визнається адміністративним проступком і є достатніми для притягнення суб'єкта до адміністративної відповідальності.

5. Характерною об'єктивною ознакою адміністративних правопорушень в сфері екологічної безпеки є його об'єкт посягання. Від є двохкомпонентним: з одного боку це суспільні відносини в галузі охорони навколишнього природного середовища, а з другого – це відносини з приводу забезпечення життя і здоров'я людей. Наявність заподіяння шкоди здоров'ю та життю людей або створення такої загрози поряд із порушенням норм екологічного законодавства є особливою ознакою правопорушень в сфері екологічної безпеки. Їх розмежування на злочини та адміністративні правопорушення проводиться за правовими наслідками таких діянь (створення загрози життю людей, їх загибель тощо).

6. У чинному законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» потребують узгодження норми ст. 68 та 52, що пов'язані із визначенням суспільних відносин в сфері екологічної безпеки, як об'єкта протиправного посягання.

Одержано 11.04.2018

